

Rozdział 4 Liczebniki japońskie

Nihon-no sūji

Gramatyka

Japończycy używają dwóch systemów liczebników: zapożyczonego z języka chińskiego oraz rodzimego czyli tradycyjnego. Obydwa sposoby liczenia stosowane są na co dzień.

Liczebniki pochodzenia chińskiego (w nawiasie kolejność pisania elementów w znakach kanji):

1	ichi	一	
2	ni	二	(一 二)
3	san	三	(一 二 三)
4	shi/yon	四	(一 二 三 四 四)
5	go	五	(一 二 三 四 五)
6	roku	六	(一 二 三 四 五 六)
7	shichi/nana	七	(一 二 三 四 五 六 七)
8	hachi	八	(一 二 三 四 五 六 七 八)
9	kyū/ku	九	(一 二 三 四 五 六 七 八 九)
10	jū	十	(一 二 三 四 五 六 七 八 九 十)

Liczebniki pochodzenia japońskiego:

1	hitotsu	一つ	ひとつ
2	futatsu	二つ	ふたつ
3	mittsu	三つ	みっつ
4	yottsu	四つ	よっつ
5	itsutsu	五つ	いつつ
6	muttsu	六つ	むっつ
7	nanatsu	七つ	ななつ
8	yattsu	八つ	やっつ
9	kokonotsu	九つ	ここのつ
10	tō	十	とお

Powyżej dziesięciu w złożenia łączy się tylko liczebniki pochodzenia chińskiego.

11	jūichi	30	sanjū	400	yonhyaku
12	jūni	40	yonjū	500	gohyaku
13	jūsan	50	gojū	600	roppyaku
14	jūyon	60	rokujū	700	nanahyaku
15	jūgo	70	nanajū	800	happyaku
16	jūroku	80	hachijū	900	kyūhyaku
17	jūnana	90	kyūjū	1000	sen
18	jūhachi	100	hyaku	10000	ichiman
19	jūkyū	200	nihyaku	100 000 000	ichioku
20	nijū	300	sanbyaku		

Podając liczbę, wartość czy ilość Japończycy stosują tzw. klasyfikatory. Są to sufiksy – oznaczenia kategorii, które dostawia się do konkretnych liczebników. Klasyfikatory te dzielą naszą rzeczywistość na pojęcia i zbiory, tworząc np. grupę przedmiotów podłużnych czy płaskich. Używa się ich w podobny sposób jak polskich określeń „**butelka** mleka”, „**tabliczka** czekolady”, „**bochenek** chleba”.

Lista najbardziej powszechnych klasyfikatorów:

-ban	(numer)
-banme	(klasyfikator liczb porządkowych)
-byō	(sekundy)
-dai	(maszyny, aparaty, meble)
-do	(wielokrotność zdarzeń)
-en	(jeny japońskie)
-fun	(minuty)
-hai	(pojemność naczyń, czarek)
-hiki	(małe zwierzęta)
-hon	(przedmioty podłużne)
-ji	(godzina)
-jikan	(godziny, upływ czasu)
-kagetsu	(miesiące, upływ czasu)
-kai	(piętra)
-kai	(wielokrotność zdarzeń)
-ko	(przedmioty małe)
-mai	(przedmioty płaskie)
-nen	(lata, upływ czasu)
-nin	(ludzie)
-sai	(wiek)
-satsu	(publikacje, książki, czasopisma)
-shūkan	(tygodnie, upływ czasu)
-soku	(przedmioty parzyste)
-tō	(duże zwierzęta)

Klasyfikatory łączą się z liczebnikami w następujący sposób:

kamera ichidai	(jeden aparat fotograficzny – urządzenie)
osara nimai	(dwa talerze – talerze są płaskie)
sakana gohiki	(pięć ryb – małe zwierzęta)
kōhii nihai	(dwie kawy – pojemności filiżanek)

Klasyfikatory zaczynające się od spółgłosek: **k, s, t, h** łącząc się z liczebnikami ulegają zniekształceniu i często powodują zmianę danego liczebnika. Dzieje się to najczęściej z liczebnikami 1, 6, 8 i 10. Na dodatek wiele jest form wyjątkowych, dlatego odmiany klasyfikatorów z konkretnymi liczebnikami należy uczyć się właściwie na pamięć. Inne klasyfikatory (zaczynające się od pozostałych spółgłosek) łączą się z liczebnikami dość regularnie (np. **ichimai, nimai, sanmai, nanmai?**) i nie powodują istotnych zmian, poza wyjątkami. Na przykład:

rokkagetsu	(sześć miesięcy)
hon jussatsu	(dziesięć książek)
ushi ittō	(jedna krowa)
pen ippon	(jeden długopis)
ashi happon	(osiem nóg)

Klasyfikatory są istotne z jeszcze jednego powodu. Żeby móc zapytać o liczbę czy ilość czegoś, należy znać właściwy klasyfikator, ponieważ służy on do budowania pytańnika „ile”.

ile osób? – nannin?
ile otówków? – enpitsu nanbon?
ile lat? – nannen?
ile małych przedmiotów? – nanko?
ile razy? – nankai?

Oto podstawowe klasyfikatory z liczebnikami od 1 do 10.

	HON (otówek, linijka, butelka, patyk...)		HIKI (małe zwierzęta)		HAI (napoje, pojemność szklanek, czarek...)
1	ippon	1	ippiki	1	ippai
2	nihon	2	nihiki	2	nihai
3	sanbon	3	sanbiki	3	sanbai
4	yonhon	4	yonhiki	4	yonhai
5	gohon	5	gohiki	5	gohai
6	roppon	6	roppiki	6	roppai
7	nanahon	7	nanahiki	7	nanahai

8	happon	8	happiki	8	happai
9	kyūhon	9	kyūhiki	9	kyūhai
10	juppon	10	juppiki	10	juppai
?	nanbon?	?	nanbiki?	?	nanbai?

	KO (małe przedmioty, ciastka...)		KAI (piętra budynków)		KAI (częstotliwość: raz, dwa razy...)
1	ikko	1	ikkai	1	ikkai
2	niko	2	nikai	2	nikai
3	sanko	3	sangai	3	sankai
4	yonko	4	yonkai	4	yonkai
5	goko	5	gokai	5	gokai
6	rokko	6	rokkai	6	rokkai
7	nanako	7	nanakai	7	nanakai
8	hakko	8	hakkai	8	hakkai
9	kyūko	9	kyūkai	9	kyūkai
10	jukko	10	jukkai	10	jukkai
?	nanko?	?	nanagai?	?	nankai?

	SAI (wiek, ~lat...)		SATSU (publikacje, książki...)		SOKU (parzyste: skarpety, buty...)
1	issai	1	issatsu	1	issoku
2	nisai	2	nisatsu	2	nisoku
3	sansai	3	sansatsu	3	sanzoku
4	yonsai	4	yonsatsu	4	yonsoku
5	gosai	5	gosatsu	5	gosoku
6	rokusai	6	rokusatsu	6	rokusoku
7	nanasai	7	nanasatsu	7	nanasoku
8	hassai	8	hassatsu	8	hassoku
9	kyūsai	9	kyūsatsu	9	kyūsoku
10	jussai	10	jussatsu	10	jussoku
?	nansai?	?	nansatsu?	?	nanzoku?

	NIN (ludzie)		FUN (minuty)		TŌ (duże zwierzęta)
1	hitori	1	ippun	1	ittō
2	futari	2	nifun	2	nitō
3	sanin	3	sanpun	3	santō
4	yonin	4	yonpun	4	yontō
5	gonin	5	gofun	5	gotō
6	rokunin	6	roppun	6	rokutō
7	nananin	7	nanafun	7	nanatō
8	hachinin	8	happun	8	hattō
9	kyūnin	9	kyūfun	9	kyūtō
10	jūnin	10	jūppun	10	juttō
?	nannin?	?	nanpun?	?	nantō?

Jeśli zachodzi potrzeba użycia liczebnika większego niż 10, należy do podanej liczby dodać klasyfikator w odpowiedniej formie dostosowanej do cyfry w rzędzie jedności, na przykład:

11 (długopisów) **jūippon**
28 (krów) **nijūhattō** itd.

Godziny

Klasyfikatorem do godzin jest sufiks **-ji**. Łączy się on z liczebnikami regularnie:

ichiji 1:00	yoji 4:00	shichiji 7:00	jūji 10:00
niji 2:00	goji 5:00	hachiji 8:00	jūichiji 11:00
sanji 3:00	rokuji 6:00	kuji 9:00	jūniji 12:00

Od godziny pierwszej po południu można podawać godzinę na dwa sposoby: **jūsanji** (trzynasta) lub **gogo ichiji** (pierwsza po południu).

Minuty podaje się z klasyfikatorem **-fun** zgodnie z liczebnikami podanymi w tabelce powyżej.

10:05 **jūjigofun** 4:10 **yoji jūppun**
12:15 **jūniji jūgofun** 7:20 **shichiji nijūppun**
11:25 **jūichiji nijūgofun** 9:30 **kuji sanjūppun / kuji han**